

Workshop 3: Gebruik van persoonsgegevens van passagiers (API/PNR) in de strijd tegen terreur en internationaal georganiseerde criminaliteit

Inleider: Jurgen Caenepeel, Luchtvaartpolitie, federale politie

Discutant: Frederik Verspeelt, gerechtelijk directeur, federale gerechtelijke politie Halle-Vilvoorde

Moderator: Bart Van Thienen, korpschef PZ Aarschot

Verslaggever: Caroline Geerts, CGI, federale politie

De deelnemers aan de workshop API/PNR werden getraakteerd op een uiterst boeiend verhaal over de recente evoluties inzake de verwerking van (lucht)passagiersgegevens in de strijd tegen het terrorisme en ernstige criminaliteit.

Vooreerst werden we vertrouwd gemaakt met de concepten API en PNR. PNR of Passenger Name Records zijn de (niet-bevestigde) reservatiegegevens van passagiers, waaronder vlucht-, betalings-, boekings-, contactgegevens en bagage-informatie die bijgehouden worden in het reserveringssysteem van de luchtvaartmaatschappijen. API of Advanced Passenger Information betreft een aantal reisgegevens die bijgehouden worden naar aanleiding van de check-in van de passagiers, in het DCS-systeem. Het betreft dan de persoons- en documentgegevens die zich in de *Machine Readable Zone* van het identiteitsdocument van de passagier bevinden, alsook enkele gegevens over de vlucht.

Vervolgens werd het wettelijk kader uit de doeken gedaan. Er werd gewezen op een aantal Europese wetgevende instrumenten waaronder de API-richtlijn van 2002 alsook de PNR-richtlijn van 2016. De Belgische omzetting hiervan diende zich aan als een waar kerstgeschenk verpakt in de wet van 25 december 2016 betreffende de verwerking van passagiersgegevens. Deze wet viseert de verwerking van passagiersgegevens van, naar en op doorreis over het Belgische grondgebied, met betrekking tot het vervoer door de lucht, over het water, over het spoor en over de weg. Iedere vervoerder en reisoperator wordt door de wet verplicht de passagiersgegevens in te zamelen en door te zenden naar de Passagiersgegevensbank, een nieuwe op te richten databank. Vervolgens worden deze gegevens verwerkt door een op te richten Passenger Information Unit (PIU). De doelen van de verwerking van PNR-gegevens is hoofdzakelijk de strijd tegen terrorisme en ernstige criminaliteit. Er is ook een API-luik in deze wetgeving verwerkt, waarvoor de verwerking van deze gegevens kan gebeuren met het oog op de verbetering van de controles van personen aan de buitengrenzen en ter bestrijding van de illegale immigratie.

Qua soorten gegevensverwerking kan een onderscheid gemaakt worden tussen gerichte opzoeken (1) in de Passagiersgegevensbank, die per geval kunnen gebeuren, na een gemotiveerd verzoek van de bevoegde instanties, alsook de voorafgaandelijke beoordeling van de passagiers om te bepalen welke personen moeten worden onderworpen aan een nader onderzoek (2) door een positieve overeenstemming (HIT) voortvloeiende uit een check van de passagiersgegevens met a) vooraf te bepalen beoordelingscriteria (risicoprofielen) en met b) gegevensbanken of lijsten van personen opgesteld door de bevoegde diensten (zgn watchlists).

De passagiersgegevens mogen gedurende een periode van 5 jaar bijgehouden worden, doch na 6 maanden vindt een depersonalisatie plaats die omkeerbaar is onder bepaalde voorwaarden. Voor het API-luik (controle buitengrenzen en bestrijding illegale immigratie) worden de gegevens tevens doorgestuurd naar de politiediensten belast met de controles aan de buitengrenzen waar ze in een tijdelijk bestanden worden opgeslagen en na 24 uur zullen worden vernietigd. Er is een algemeen verbod op de verwerking van gevoelige gegevens (bv seksuele geaardheid, religieuze strekkingen,...).

Politiek werd beslist om met de verwerking van passagiersgegevens in de luchtvaart te beginnen en de andere reismodi nog even te laten rusten. Op 18 juli 2017 landde dan een Koninklijk Besluit ter

uitvoering van de wet van 25 december 2016, houdende de verplichtingen opgelegd aan de luchtvaartmaatschappijen. Een koninklijk besluit betreffende de organisatie van de PIU is nog onderweg.

Verder werd de stand van zaken van het project uit de doeken gedaan. Het is de politieke wil om de Belgische PIU operationeel te hebben tegen 2 januari 2018. De PIU zal gehuisvest worden bij het Crisiscentrum (FOD Binnenlandse Zaken). Ook de op te richten passagiersdatabank zal worden ondergebracht bij de FOD Binnenlandse Zaken. De bedoeling is om met Brussels Airlines te starten voor het doorsturen van passagiersgegevens en gaandeweg een uitbreiding van het aantal luchtvaartmaatschappijen te beogen. Het is de bedoeling dat in de PIU multidisciplinair worden samengewerkt door een detachering van leden naar deze PIU uit de geïntegreerde politie (GPI), Douane en Accijnzen (D&A), Veiligheid van de Staat (VSSE) en Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV).

Tot slot was er nog voldoende tijd voor vragen en discussie. Enkele grenswachters wezen op verschillende gaten in het systeem (bv valse en vervalste met identiteitsdocumenten). Ook de keuze voor een beperkte toepassing (in eerste instantie) op de reismodus 'luchtvaart' zal er volgens een intervenant voor zorgen dat er verdachten door de mazen van het net glippen. Korpschef Bart van Thienen maakte dan weer de link met de lokale politiewerking. Ook kwam er een vraag van het publiek over de rol en de toegang van Europol in dit PNR-verhaal. Tot slot werd ook nog een vraag gesteld over het moeilijke spanningsveld tussen enerzijds de noodzaak van gegevensverwerking in de strijd tegen terrorisme en ernstige criminaliteit en anderzijds het recht op privacy en gegevensbescherming.